

לתורה ולתעודה

שאלות עיון בפרק ח' (חלק ב')

- א. עיינו בפרק ח' – לימדו עם המצודות ומפרשי הנביא.
נתמקד הפעם בפסוקים ט"ז עד סוף הפרק
כדאי ללמוד עם המצודות ורש"י להבנת הביטויים והנושא בו עוסק הנביא.
- ב. הביטוי "תורה", "תעודה" - מופיע פעמיים בחלק זה של פרקינו, מה משמעות הביטויים, מה משמעות השינויים?
- ג. האיסור של אוב וידעוני נזכר כמה פעמים במקרא, מי אלה שאומרים לישראל לפנות אל האובות והידעונים? כיצד נענה להם?
- ד. מה תפקיד הילדים בפרק זה? "אנוכי והילדים אשר נתן לי ה'", מה היחס בין זה ל"תורה ולתעודה"? עיינו ברש"י בשם חז"ל: מדוע נחם אחז מלך יהודה דווקא בילדים? מה היה היחס של חזקיה לכך?
- ה. כמה גלויות גלתה מלכות ישראל? עיינו רש"י פסוק כ"ג ומקורותיו במלכים ב'. כאן הוזכרו דווקא זבולן ונפתלי, מדוע?
- ו. על פי קבלת חז"ל פסוקים י"ט-כ' הם מדברי נביא אחר, בארי אביו של הושע ונכנסו כאן לדברי ישעיה, מדוע?
מה עושים פסוקים אלה דווקא כאן, האם נוכל להבין זאת לאור ידיעתנו כי בארי משבט ראובן היה?

(טז) צור תעודה. לשון קשירה כמו וצרת הכסף בידך. צור תעודה. העד תעיד בם וקשור עדות זה שכל מי שקשור להם במלכי בית דוד קשר ללכת אחרי מלכי ישראל. וכשלו ונפלו ונשברו שהרי עתיד סנחריב להגלות עשרת השבטים ויגלו עמהם כל מי שסרו מעל מלכי בית דוד: חתום תורה בלימודי. חתום תורה זו שאני דובר אליך בלימודי כל בניך למודי ה' כלומר שכל הרצים לשמעה: (יז) וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב. כשהסתיר הקב"ה פניו מעם שקשרו קשר במלכות בית דוד.

כגון שבנא וסיעתו שהרי בא סנחריב ונטף שבנא והלך לו וקוינו להקב"ה שהבטחתי שלא ירא ולא נערוץ מפני מלך אשור: (יח) הנה אנכי והילדים אשר נתן לי ה' לאותות ולמופתים בישראל. שלא ייראו וישובי ציון מאשור. ועל שם כך נקרא האחד עמנו אל שיעשה הקב"ה לנו נס מסנחריב. לא נלך בדרך העם הזה ולא נאמר קשר וגוי: (יט) וכי יאמרו אליכם. אחיכם בית ישראל עשרת השבטים שסרו מעל דוד: דרשו אל האובות ואל חירעוניכם. כמונו גם אתם: המצפצפים והמהגפים. וכל דבר שמדבר בקול נמוך קוא צפצוף. כמו מעפר אמרתך תצפצף. והחרטומם עושיין בלטיהם שמדברים אובות וידעוניים אך קול נמוך הוא שמוציאום. אתם. בית יהודה הושיבו להם תשובה זו: הלא עם אל אלהיו ידרוש בעד החיים אל המתים. עם כמונו שיוכל אל אלהיו כאל אלהיכם שידרוש צרכי חיים את המתים באובות וידעוניים שהם מתים. חלילה לנו מעזב את ה' אלהינו: (כ) לתורה ולתעודה.

שהעיד בנו הנביא שלא נסוג מאחרי אלהינו אנו שומעים ולא נשמע לכם כשם שמצינו למעלה שהעיד בהם כלשון הזה. צור תעודה חתום תורה בלימודי. אם תשובו להם תשובה זו לא יודו לדברייכם ויאמרו אשר לא שחר. אין בו צורך. כל מי שנוטה לבבו מעם ה' אלינו ללכת אחרי אלהים אחרים אין בו שחר תרגי

לית כהון צורך: (כא) ועבר בה נקשה ורעב. נלאה בנציחת קשת ורעב מקושי מצור ומצוק ורעב יבא עליהם בימי מצור של שנים שצר סנחריב על שומרון: חייה כי ירעב. יקלל בעגלים ובבעלים שהיו עובדים להם: ופנה למעלה. להקב"ה לבקש ולא ישמע אליהם כי נתחמם גזר דינם. וכן תרגם יונתן: (כב) ואל ארץ יביט. ולא נמצא עזר. אל אנשי המקום יביט לבקש מהם עזר. זה הושע בן אלה ששלח מלאכים אל סוא מלך מצרים: והנה צרה. שלא עזרהו:

2

(ישעיה ז א) ויהי בימי אחז, מה צרה היתה שם (שם ט יא) אדם מקדם ופולשתים מאחור. משל לבן שרים שנודדג לו פדגוגו להמיתו. אמר אם אני הורגו עכשו אתחייב מיתה לשר אלא הריני מושך מינקתו ממנו ומעצמו הוא מת. כך אמר אחז, אם אין גדיים אין תישים אם אין תישים אין צאן אם אין צאן אין רועה אם אין רועה אין עולם. כך היה סבור בדעתו לומר אם אין קטנים אין תלמידים אם אין תלמידים אין חכמים אם אין חכמים אין זקנים אם אין זקנים אין נביאים אם אין נביאים אין הקדוש ברוך הוא משרה שכונתו עליהם. הדא הוא דכתיב (שם ח טו) צור תעודה חתום תורה קלמדי. ר' חונניא בר אלעזר אמר למה נקרא שמו אחז, עבש אחז כתיב פגסות וכתיב מדרשות. ר' יעקב בר אבא בשם ר' אחא, אמר ישעיה (שם ח יז) וחכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב, אין לה שעה קשה כאותה שעה שפכת בה (דברים לא יח) ואנכי

הסתר אסתיר פני בעת ההיא, ומאותה שעה קייתי לו שאמר כי לא תשכח מפי זרעו ומזה הועיל לו, (ישעיה ח יח) הנה אנכי והילדים אשר נתן לי ה' לאותות ולמופתים, וכי ילדינו היו והלא תלמידיו היו, אלא מלמד שהיו חביבים עליו כבניו. וכיין שאחז כתיב פגסות וכתיב מדרשות התחילו צווחים וי ויהי בימי אחז. (ירמיה א

ב"ש - י"ג

3

(יט) וכי יאמרו אליכם. אמר רבי סימון בצרה חזיו של הושע בן צארי נבא שני מקראות הללו ולא היה זהם כדי ספר ונטפלו ניסעיה וניבצו אותם לגלות עשרת השבטים כשהגלה סנחריב לראובני ולגדי (והגלוהו עמהם) כמה שנאמר (ד"ה א ה) בצרה צנו נשיא לראובני הווא אשר הגלה תגלח פלאסר:

ולעד"ן שהוא תפילה מהנביא אל השי"ת כשהראהו וכל זה לאבן נגף גוי וכשלו בם רבים גוי פורעניות כאלה התפלל ואמר רבש"ע צור תעודה שלא תאבד חכמת חכמיו ובינת נבוניו אל תסתיר אבל חתום תורה בלימודי שתהיה חתומה על לבם כחותם על שכלם כמו ודבק לבינו בתורתך כעין שימני כחותם על לבך גוי וחכיתי לקיום תפילתי זאת לה' המסתיר פניו מבית יעקב כמו שיעיד ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ואף בו ביום הבטיחם וענתה השירה הזאת לפניו כי לא תשכח מפי זרעו וז"ש וקייתי לו על שמירת התעודה וחתימת התורה בלומדיה וכחותם על לבם ממה שיעיד לא תשכח מפי זרעו.

והראיה כי הלא אחז צוה (טז) צור תעודה כו', וגזר שהעוסק בתורה אחת דתו להמית, ואני קדשתי שם שמים (יז) וחכיתי לה' יעורני עם היותו המסתיר פניו מבית יעקב, וקוינו לו בעצמו יבא אצלי, בעוסקי בתורה עם תלמידי, כי ע"י כן תהיה שכינה שרויה בינינו, וברוך ה' כי הצלתני.

(יח) כי הנה אנכי, כלומר הנני קיים וגם הילדים הם תלמידי הנקראים בנים שלא המיתנו אחז, כי אחר שקדשנו שמו עמד לנו, כי הנה לאותות ולמופתים בישראל יקדשו שם שמים, ולא יחושו כי הוא ית' יעמוד להם, כי אין רוממותו מעכבתו מהשגיח בנו, כי הלא עם היותו ה' צבאות בעל צבאות עליונות, לא יבצר מהיותו השוכן בהר ציון אתנו סלה.

